

DE BEHANGERSWESP.

(Discoelius zonalis Panz.)

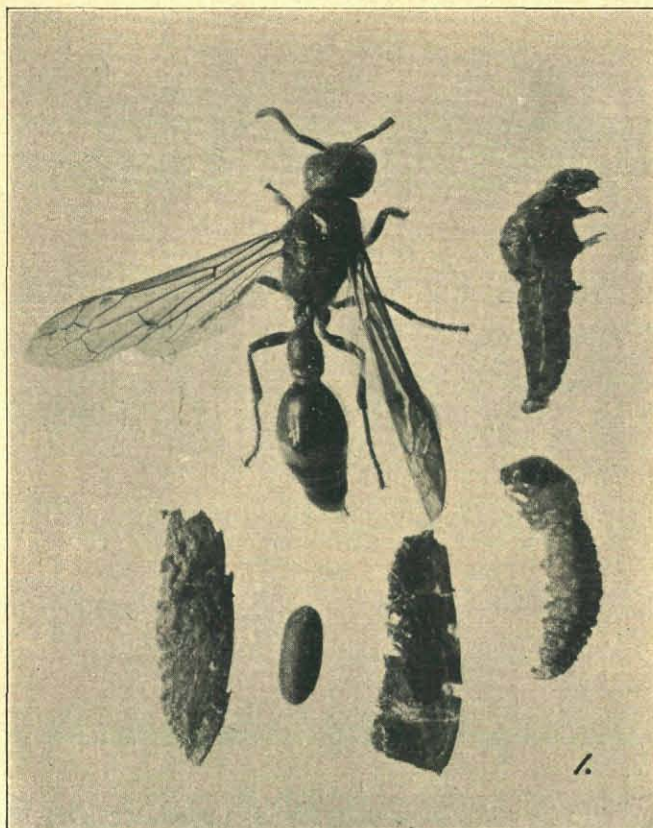
AT is een prachtige plooiwesp met een mooie Latijnsche naam: *Discoelius zonalis*, dat is: de met banden geteekende (wesp) met het ingesnoerde achterlijf. Een kernachtige taal dat Latijn, vindt u ook niet?

Ik vond nergens iets over zijn leven vermeld, zelfs niet bij de groote Fabre; ik zal daarom het weinige, dat ik ervan gezien heb, maar meedeelen, in de hoop, dat een ander de volledige levensgeschiedenis van deze zeldzaamste aller plooiwespen moge ontdekken.

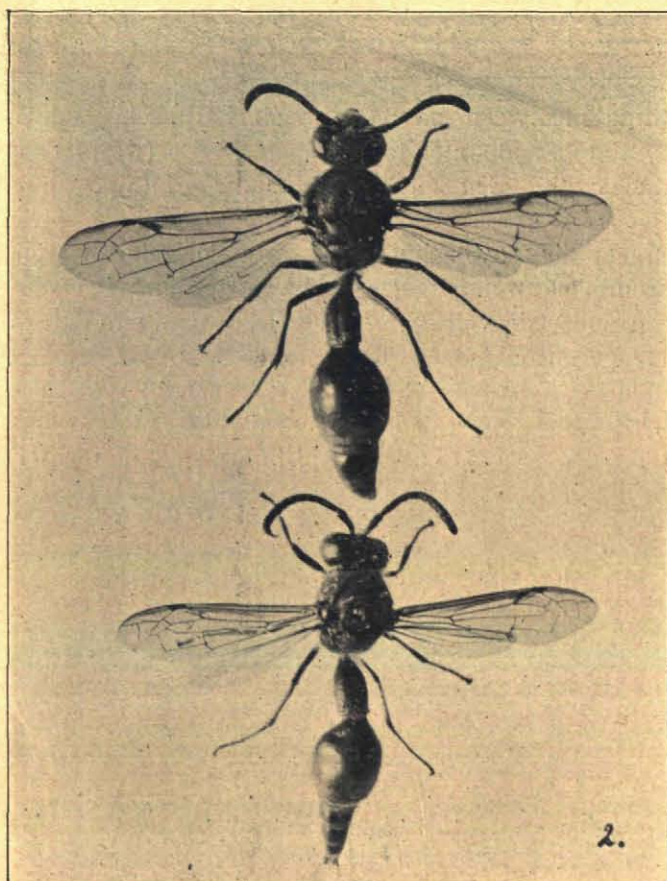
Ge herinnert u, wat men met plooiwespen bedoelt; ze dragen in rust hun vleugels in de lengte geplooid, zooziet ze maar half zoo breed lijken als gewone wespenvleugels. Zie maar in figuur 1, waar de linker vleugel ontplooid, de rechter in rusttoestand is afgebeeld.

Onder al deze fraai geel geteekende plooiwespen zijn vele bekwame architecten, je vindt er metselaars, bootseerders en kartonwerkers onder. De laatste kent ge denkelijk het best, het zijn de sociale of gezellige wespen, die hun groote nesten vervaardigen van een grauwe papierachtige massa en wel in de grond of onder afdaken en in boomen.

Een smaakvol beeldhouwer, die in zijn eenzaamheid het beginsel huldigt: *l'art pour l'art*, is *Eumenes*, de urtjeswesp. (Fig. 2). *Eumenes*, „de welgezinde“, draagt in mijn oogen zijn naam met eere, want hij heeft mij prachtige dingen uit zijn leven laten bijwonen. Hij bootseert heel sierlijke urnvormige vaasjes tegen heistruijkes aan (fig. 3) en

Behangerswesp (*Discoelius zonalis* Panz.), onder twee bladstukken, daartusschen het tonnetje van een sluipvlieg; de bovenste rups is door een parasiet aangetast, vergr. 3.

Urntjeswespen (*Eumenes coarctata*); boven ♀, onder ♂; vergr. 3.

stoffen. Dat was een mooi gezicht, zoo'n paar urntjeswespen daar hun leem te zien kneden vlak naast een forsche geel gebande leemwesp (*Odynerus*) (fig. 4) of een smallijvige zwarte spinnedooder (*Trypoxylon*), die in rietstengels nestelt. Hadden ze genoeg gekneed, dan vlogen ze, met hun leemballetje tusschen de voorpooten, in een hooge bocht weg en kwamen meestal na een minuut of tien terug. 't Was daar even mooi als bij een vogeldrinkplaats in 't bosch.

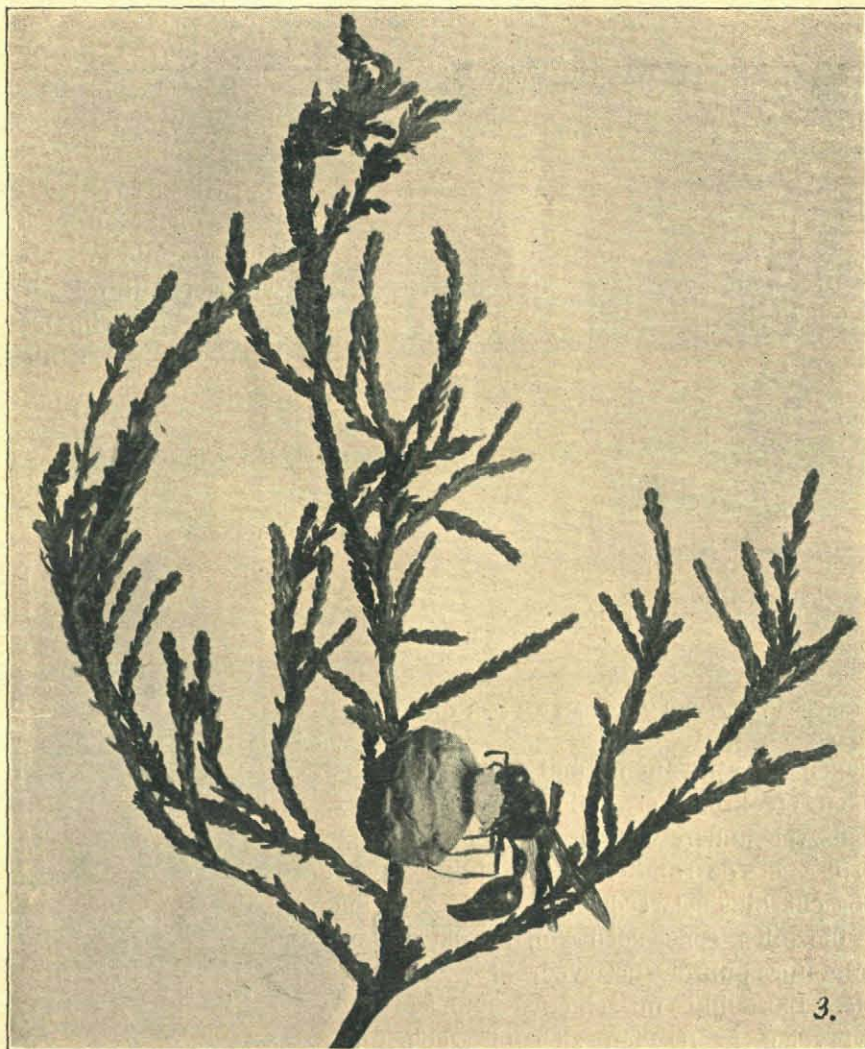
Ik moest wel eerst wat van die urntjeswesp vertellen, omdat mijn behangerswesp er zoo sprekend op lijkt, dat men uit zichzelf het verschil niet zou vinden. Wijst iemand je echter eenmaal op het langere borststuk en de donkerder vleugels, dan ken je hem eens voor al. 't Zou me niet verwonderen, of in menige collectie prijkt de behangerswesp met *Eumenes* op zijn naambriefje!

Van die gele leemwesp (*Odynerus*) heb ik later 't nest gevonden, 't was in een oude dennepaal vol met gaten en gangen van kevers en andere houtboorders. 't Nest was met een dikke leemprop gesloten, er lagen zeven niet al te erg

vult die met een stuk of zes spanrupjes, die te voren door een paar prikken met de gifangel verlamd zijn. Dan wordt er een ei bijgelegd en de daaruit komende wespenlarf kan zich voortdurend met versch rupsenvleesch voeden, immers zoo'n verlamde rups kan gemakkelijk een week of drie in leven blijven. In die urntjes verpopt de larf zich en blijft er in tot de volgende Junimaand.

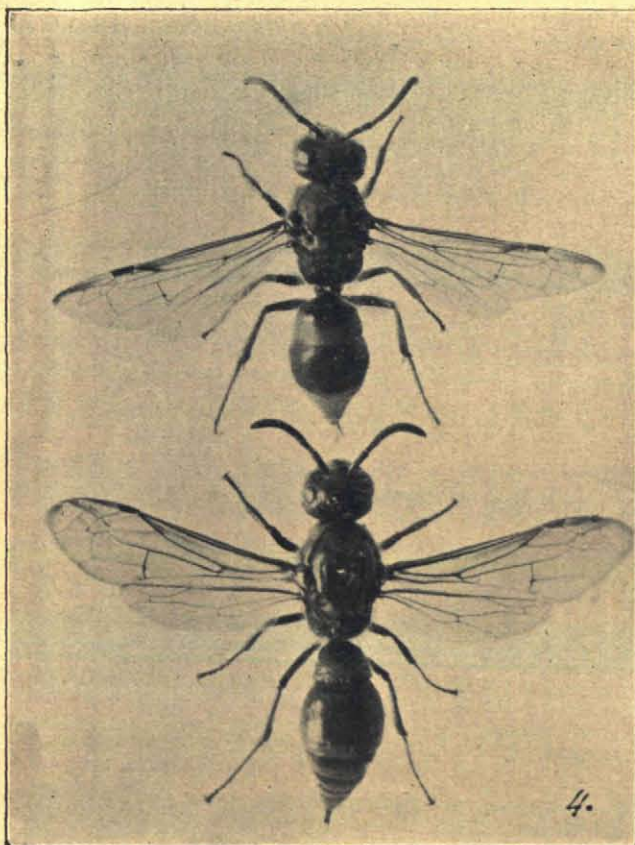
Geen nood, dat wind of regen de sierlijke vaasjes zal deren; ze zitten hecht aan hun takje en zijn voor regen ondoordringbaar gemaakt met een vocht uit den mond. Ik had een plek ontdekt, waar een leembankje van een paar M. lang tusschen het stuifzand bloot kwam, en hier haalden alle metselwespen uit de buurt hun

verlamde rupsen in. Er waren prachtig rose onder, drie er van waren door tallooze sluipwespjes aangetast en opgezwollen, zoodat ze veel leken op een slanke rose muisjesaardappel. (fig. 5) Het Odynerusei was niet op de laatste rups bevestigd maar hing aan de zolder van de cel *achterin aan een draadje* (fig. 6). Men zegt,

Urutjeswesp bij haar leemnestje; vergr. $1\frac{1}{2}$.

dat de jonge larf zich hieraan naar beneden kan laten, als ze gaat eten. Slaat een rups wat al te erg met haar staart heen en weer, dan trekt de larf zich door middel van het draadje terug en wacht een geschikter moment af. Graag had ik dat wonder eens met eigen oogen aanschouwd; daartoe moest ik het

Leemwespen (*Odynerus*) ♀♀, zwart met geel; vergr. 3.

Twee dagen later kwam hij met een grauwe rups aanvliegen en kroop er handig mee in 't nest, niet zooals vele andere wespen teruglopend, maar recht erin, met de rups onder de buik. Na een uurtje bracht hij de tweede rups erin, zoo vlug, dat ik die niet eens goed kon bekijken. Nog anderhalf uur duurde het voor er wat nieuws gebeurde. Dat lijkt misschien een heele tijd, maar vervelen hoeft men zich bij zoo'n oude paal volstrekt niet; er is allerlei ander volk aan 't werk, metselbijtjes (*Osmia*) en kaarderbijen (*Anthidium*) zoeken naar een geschikte nestholte, vliegendoorders (*Crabro*) steken hun kop met de groote oogen nieuwsgierig uit een gaatje naar buiten, zonder iets uit te voeren.

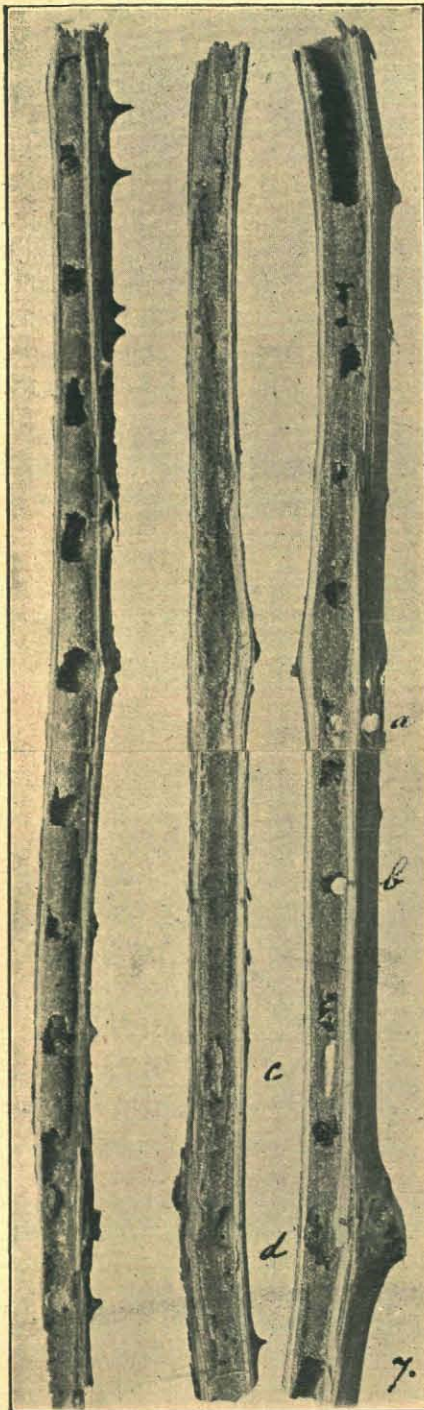
heele nest uit de paal snijden en daarbij is het eitje er helaas niet onbeschadigd afgekomen.

Andere soorten van leemwespen nestelen graag in doode braamstengels, ze bouwen daarin lange rijen cellen achter elkaar (fig. 7), maar hebben niet zulke merkwaardige gesteelde eitjes.

Niet ver van het *Odynerus*-nest trof ik op 27 Juni 1908 één van mijn twee behangerswespen. Hij was druk bezig zaagsel en molm uit een verlaten kevergang te sleepen.

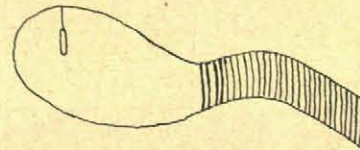

Verlamde rupsen uit *Odynerus*-nest fig. 6; de drie bovenste aangetast door sluipwespjes, de middelste door een sluipvlieg? vergr. 3; 5 Juli 1908.

En, zooals altijd, werd ook hier het geduld beloond; daar kwam *Discoelius* weer aangevlogen met een geelachtig strootje tusschen de pooten. Een rups kon het niet zijn, maar wat dan? Geen twee minuten later vloog de wesp alweer uit, maar nu nam ik mijn maatregelen, voor 't geval hij nog weer met zoo'n vreemd ding terug mocht komen. Dicht bij de paal gehurkt, de armspier gespannen een lang gekromd pincet in de vingers: hij kon komen! En toen hij kwam, en een ondeelbaar oogenblik aan de nestingang pauzeerde, trok het pincet hem zijn vrachtje onder 't lijf weg. Even een kleine verwondering van de wesp en hij was gevlogen. Bij mij was de verbazing groter, toen ik zag wat ik in mijn tangentje hield. Wat was dat! Een smal geelgroen bladstrookje? Was zijn wesp-verstand zóó in de war, dat hij een bladstuk voor een rups aanzag? Of zouden we hier met plantenetende larven te doen hebben? De tijd zou 't leeren. Een week later werd het raadsel opgelost. Met een stevig mes en een beitel heb ik de paal bewerkt en 't nest bloot gelegd (fig. 8).

Het eerste celschot, waar ik aankwam, was niet van leem... maar van fijngekauwde en tegen elkaar geperste bladstukken (fig. 9). Enkele waren geheel gaaf en konden uitgerold en gekiekt worden (fig. 1). De cel er onder bevatte *niets*! Nu volgde een geproviandeerde cel, ik denk, dat ik die op 29 Juni zag vullen, de larf was nog klein, de drie rupsen vrij

Nestholte van *Odynerus* met het hangende ei; ware grootte.

Fig. 7. Braamstengels met cellen van een *Odynerus*; bij a en b hebben sluipwespen de cel verlaten, c en d met doode sluipwespen, die nog aan de wand geknaagd hebben; ware grootte.

frisch en gaaf. De derde en onderste cel was door een harder tusschenschot uit hetzelfde materiaal van de tweede gescheiden, en bevatte een bijna volwassen larf. De rupsen waren grootendeels opgegeten; er lag een tonnetje van een sluipvlieg bij, die zich wel in één der rupsen ontwikkeld zal hebben.

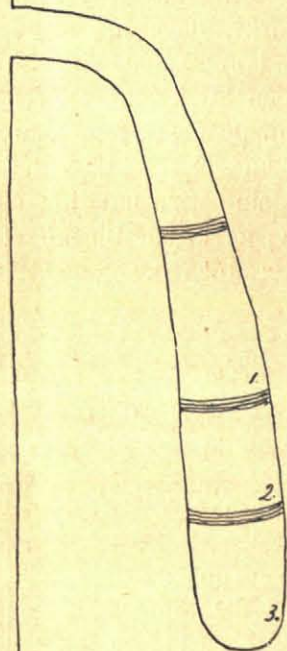
Pogingen, om de beide larven thuis op te kweken, zijn helaas mislukt.

Tot slot iets over die eerste leege cel. Misschien is dat iets heel merkwaardigs en dient deze inrichting, om het sluipwespengevaar af te wenden.

Als een sluipwesp de eerste celwand doorboort, zal zijn legboor niet een larf, maar een ledige ruimte vinden. Zulke looze eindcellen zijn meer waargenomen bij solitaire bijen en wespen, maar we zullen het leven van al deze dieren nog heel wat nauwkeuriger moeten kennen, vóór we zoo iets bevredigend kunnen verklaren.

Breda.

B. E. BOUWMAN.

d.
Nestgang van debehangerswesp
(*Discoelius zonalis*) met 3 cellen;
cel 1 leeg; ware grootte.

EEN SLIMME HOND.

Toen de Nieuwe Waterweg te Hoek van Holland nog slechts een nauwe vaargeul was (het zal in de jaren even na 1870 geweest zijn) woonde een der Hoofdopzichters van den Waterstaat, de Heer L., aan de Noordzijde daarvan.

Genoemde Heer had een hond, die met zijn baas heel vaak per roeiboot naar de overzijde ging. Maar dan gebeurde het wel, dat de hond weer naar huis wilde, omdat hij zich verveelde of naar zijne soortgenooten verlangde. Al-

thans hij wachtte niet op de boot van zijn baas maar zwom weer naar den overkant. Kort daarop merkte nu de Heer L. dat de hond, als het vloed was en het water dus naar binnen stroomde, een eind naar beneden liep en daar overzwom, terwijl hij bij ebbe een eind naar boven liep. In den beginne was hij dikwijls op een ongelegen plaats aan wal gekomen en nu had de hond er dit op gevonden, om dicht bij huis den oever te bereiken.

Hoek van Holland.

C. J. CARRIÈRE.

Inhoud der 3 cellen uit fig. 8; cel 1 leeg!; cel 2 met jonge larf op de middelste rups; cel 3 met groote larf op de bovenste, half opgegeten rups; links boven het tonnetje. De cel-tusschen schotten van bladstukken; iets verkleind; 5 Juli 1908.